

ЧИМ НЕБЕЗПЕЧНЕ ПЕРЕРИВАННЯ ІМУНІЗАЦІЇ ДЛЯ ДИТИНИ

Попри те, що для відтермінування або відмови від щеплень існують чіткі вимоги, часто батьки на свій розсуд вирішують, чи робити зараз дитині щеплення, чи ні. Кожен такий пропуск загрожує здоров'ю дитини і тих, хто її оточує. Відповідно до Національного календаря профілактичних щеплень, рекомендовано дотримуватися саме тих часових проміжків між дозами, які там регламентовані.

Вимоги до встановлення медичних протипоказань до щеплення різні, в залежності від того, проти якої інфекції проводиться імунізація. Діти та дорослі з хронічними захворюваннями також вакцинуються відповідно до Календаря профілактичних щеплень і протипоказань не мають.

Рішення про допуск до щеплення ухвалює педіатр або сімейний лікар, який вивчає стан дитини. Головним нормативно-правовим документом, яким він повинен керуватися, є наказ Міністерства охорони здоров'я МОЗ) України № 2070.

Вагомою причиною тимчасового переривання щеплення стала повномасштабна війна росії проти України. Батьки разом із дітьми, що вимушені були тікати від обстрілів, не мали можливості отримувати належну медичну допомогу. Проте як тільки вони діставалися безпечних територій, у них з'являлася можливість звернутися до будь-якого медичного закладу та отримати щеплення.

Кожен день відтермінування вакцинації загрожує серйозними наслідками. Якщо курс вакцинації не закінчений, то відповідний імунний захист не сформується. Крім того, рішення не робити щеплення дитині вплине на здоров'я інших дітей у суспільстві через відсутність колективного імунітету. Якщо 90-95% людей захищені, розповсюдження збудника інфекційної хвороби стає практично неможливим.

Вакцини проти 10 особливо небезпечних хвороб закуповуються державним коштом. Кожна людина може зробити щеплення в будь-якому медичному закладі безкоштовно. Тимчасово переміщеним особам не потрібно підписувати нову декларацію з сімейним лікарем, достатньо лише звернутися до медзакладу.

ВІДПОВІДІ НА ПОШИРЕНІ ПИТАННЯ

? Чи потрібна вакцинація в разі дотримання високого рівня гігієни та санітарії?

Чимало інфекцій можуть поширюватися незалежно від ступеня нашої охайності. Коли загальне охоплення щепленням знижується, хвороби повертаються. Наприклад, так сталося з **поліомієлітом** у 2021 р. Сьогодні в Україні спалах цього захворювання, 2 дитини мають невиліковні наслідки – параліч кінцівок.

? Чи безпечні вакцини?

Будь-яка ліцензована вакцина проходить декілька етапів випробувань. Після цього її схвалюють для використання та надалі регулярно перевіряють. У більшості випадків після щеплення змін у самопочутті немає. Подеколи буває тимчасова реакція, наприклад, біль у місці ін'єкції або незначне підвищення температури. Такі тимчасові реакції минають самі досить швидко та не потребують медичного втручання. Серйозні побічні ефекти, такі як алергічні реакції, рідкісні та ретельно відстежуються й розслідуються, оскільки в Україні працює дієва система фармакологічного нагляду, ефективність якої на високому рівні оцінили ВООЗ й інші міжнародні партнери.

Вакцини взаємодіють з імунною системою та провокують імунну відповідь, подібну до імунної реакції на природне інфікування. На відміну від живого збудника, вони не призводять до захворювання та потенційних ускладнень.

? Краще отримати імунітет у результаті вакцинації чи перехворіти?

Можливі побічні ефекти після вакцинації – це біль у місці ін'єкції, підвищена температура тіла до двох днів, рідко судоми або алергічна реакція. Наслідки ж захворювання набагато важчі: при **хіб-інфекції** – це розумова відсталість, повна втрата слуху, при **поліомієліті** – параліч кінцівок, парези, при **кору** – енцефаліт, пневмонія, при **вірусному гепатиті В** – рак печінки.

? Чи потрібно вакцинуватися проти хвороб, які майже ліквідовані в Україні?

Справді, вакцинація зробила деякі захворювання непомітними. Проте збудники небезпечних хвороб продовжують циркулювати в інших частинах світу. А для збудників у глобалізованому світі кордонів не існує. Через це у 2016 р. були спалахи кору серед нещепленого населення у Франції, Німеччині, Великій Британії та США. У 2021 р. у нашій країні зафіксували спалах поліомієліту.

? Чи можна одночасно робити дитині кілька щеплень?

Згідно з науковими даними, одночасне введення декількох вакцин не має несприятливих наслідків для імунної системи дитини. Дитина піддається впливу значно більшого числа антигенів у результаті застуди або ангіни, ніж від вакцин.

? Чи потрібно вакцинуватися від поліомієліту, коли в країні спалах цього захворювання?

Сьогодні в Україні діти до 6 років, які не отримали або пропустили щеплення проти поліомієліту, знаходяться у небезпеці. **Поліомієліт** – небезпечне інфекційне захворювання, яке спричинюється поліовірусом, що вражає нервову систему і може призвести до невилікового паралічу, а у деяких випадках – смерті. Як правило, інфікування починається з брудних рук, через них вірус потрапляє до рота, після цього розмножується в кишечнику. Вірус може жити у слинні або калі інфікованої дитини протягом багатьох тижнів. Із випорожненнями вірус заражає воду та розповсюджується далі.

На поширені запитання батьків про щеплення також відповіла учасниця **Національної технічної групи експертів з питань імунопрофілактики при МОЗ України, доцент кафедри пропедевтики дитячих захворювань Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова, кандидат медичних наук Леся Ющенко.**

? Навіщо вакцинуватися від хвороб, які стали непомітними?

Є такий сталий зв'язок: як тільки знижується рівень охоплення щепленнями, ми отримуємо нові випадки захворювання та спалахи. Окрім спалаху полиомієліту, ще один приклад – спалах кору у 2018-2019 рр., коли захворіло щонайменше 100 тис. людей.

? Що таке календар профілактичних щеплень?

Календар профілактичних щеплень – це документ, що містить перелік обов'язкових профілактичних щеплень та оптимальні терміни їх проведення і передбачає обов'язкову вакцинацію проти 10 інфекційних хвороб: туберкульозу, вірусного гепатиту В, дифтерії, правця, кашлюку, поліомієліту, гемофільної інфекції, кору, паротиту, краснухи. Повнолітні особи повинні робити щеплення від дифтерії та правця кожні 10 років.

? Який імунітет кращий – той, що формується в результаті вакцинації чи після перенесеної хвороби?

Вакцинація дає достатній захист, який підсилюється бустерними дозами у визначені періоди дитячого віку. У випадку перенесеного захворювання не завжди формується стійкий імунний захист. Наприклад, після перенесеного правця чи хвороби, спричиненої папіломавірусом людини, стійкий імунітет не формується, а вакцинація дозволяє запобігти хворобі.

Інший приклад — грип. За сезон на грип можна перехворіти декілька разів, а вакцинація трьох- або чотирьохвалентними вакцинами забезпечує захист проти найбільш поширених штамів грипу.

? Як зрозуміти, що реакція на щеплення нетипова?

Усі клінічні прояви, які розвиваються після введення конкретного імунобіологічного препарату, називають несприятливими подіями після імунізації. Ті реакції, які є найбільш частими, не є загрозливими. Зазвичай медичні працівники попереджають про такі реакції після вакцинації: підвищення температури тіла, головний біль та нездужання, біль, почервоніння та набряк в місці ін'єкції. Зникають вони за 2-3 дні.

Найбільш загрозливі стани після вакцинації вкрай рідкісні. З'явитися можуть у перші 15 хв після вакцинації, найбільш небезпечний анафілактичний шок. Саме тому після проведення вакцинації людина протягом 30 хв повинна перебувати у закладі, де проведено щеплення.

? Якщо щеплення не зроблено через відсутність у медзакладі вакцини, така перерва зашкодить дитині? Можна зробити щеплення раніше або пізніше?

Між введенням різних доз однієї вакцини повинен бути хоча б мінімальний інтервал. Доза, введена раніше, просто не зараховується. Максимального часового проміжку немає. Тому більший проміжок між щепленнями не зашкодить. Максимальний захист можливий лише за дотримання календаря.

? Які щеплення треба зробити в дорослому віці?

У дорослому віці, згідно з Національним календарем щеплень, передбачена вакцинація державним коштом від правця та дифтерії кожні 10 років, а також безоплатне щеплення проти COVID-19 у період пандемії.

На початку епідсезону грипу рекомендується вакцинуватися усім, особливо людям з груп ризику. Дітей можна щепити з 6 місяців. Особам старше 65 років рекомендована вакцинація проти пневмококової та менінгококової інфекції. Молодим жінкам рекомендовано вакцинуватися проти вірусу папіломи людини, якщо вони не зробили це у підлітковому віці. Усім дорослим, які народилися раніше 2000 р., варто перевірити, чи є у них щеплення проти вірусного гепатиту В. Також рекомендоване вакцинування проти вірусного гепатиту А. Дорослим, які не хворіли в дитинстві на вітряну віспу, варто потурбуватися про щеплення від неї, адже фактором ризику є вік старше 20 років і будь-які імунодефіцитні стани.

? Чи безпечно вакцинуватися вагітним жінкам?

Вагітних жінок рекомендовано вакцинувати неживими (інактивованими) вакцинами. Кожній вагітній жінці рекомендується зробити щеплення від грипу, адже вони перебувають у групі ризику захворіти тяжкою формою грипу з серйозними ускладненнями, щеплення проти кашлюку, проти коронавірусної інфекції.

? Чи не шкодить вакцинація людям із хронічними захворюваннями?

Вакцинація абсолютно безпечна для людей із хронічними захворюваннями. Саме ця когорта є найбільш вразливою до інфекційних хвороб, тому має бути вакцинована першочергово. Перед вакцинацією обов'язкова консультація з лікарем.

? Чи можуть внутрішньо переміщені люди робити щеплення дитині в медичному закладі, де вони не мають підписаної декларації з сімейним лікарем?

Усі вакцини, які входять до Календаря щеплень, надаються дітям та дорослим безоплатно. Незалежно від місця реєстрації та наявної декларації, у будь-якому медичному закладі.

? Як довго формується і зберігається імунітет після щеплення?

Тривалість імунного захисту залежить від типу вакцини. Деякі з них у дитячому віці потребують ревакцинації (наприклад, проти дифтерії, правця), які проводять у 6 років, а в подальшому кожні 10 років. Деякі можуть вводитися разово, згідно з інструкцією, якщо дитина старше 2 років (наприклад, проти пневмококової, менінгококової інфекцій). Деякі щеплення роблять щороку (проти грипу тощо).

? Чи можна в один день зробити кілька щеплень водночас?

Так, введення декількох вакцин за один візит є рутинною практикою в більшості розвинутих країн, в Україні також. Декілька вакцин вводять у різні ділянки тіла. Доведено, що імунний захист формується досить ефективно і скорочується кількість візитів до лікаря, що береже ваш та його час.

Отже, декларація з сімейним лікарем – це один із найбільш важливих елементів турботи про своє здоров'я та здоров'я дитини. Саме сімейний лікар стежить за календарем профілактичних щеплень, нагадує про візити й радить робити додаткову вакцинацію.